

Sigarasız Alanlar için Çalışmalar

Giriş

Sigarasız ortamların elde edilmesi için yapılan yasal düzenlemeler bütün dünyayı sardı. Yeni yüzyılın başlangıcından beri, dünyanın dört bir köşesinden milyonlara insan ikinci el sigara dumanından korunma haklarına sahip çıkıyor. Güney Amerika'dan Okyanusya'ya, Güney Afrika'dan Kuzey Avrupa'ya kadar uzanan otuzdan fazla ülkede insanları ikinci el sigara dumanından koruyan yasalar ulusal veya yerel düzeylerde kabul edildi ve uygulanmaya başlandı.

Büyük ilerleme sağlandı

Geçen yedi yıl içinde hızlı bir ilerleme kaydedildi. Bu ilerlemenin 2008 ve 2009 yıllarında ve daha sonrasında da devam edeceği yönünde olumlu işaretler bulunuyor. Daha da önemlisi, gelişmekte olan ülkelerde de bu yönde yeni yasalar yapılıyor ve uygulamaya geçiliyor. Verilen mesaj çok açık: sigara dumansız hava herkesin hakkıdır kimse için bir lüks değildir. Bu yasalar her yerde başarılı olabilirler.

Sigarasız ortam standartları

Geçen yılın Küresel Sesler raporunun yayınlanmasından beri, dünyadaki çeşitli hükümetler insanları ikinci el sigara dumanının bilinen zararlarından korumanın yegâne yolunun sigara dumansız ortamlar için kapsamlı yasalar yapmak olduğu konusunda fikir birliğine vardılar. Uluslararası tütün kontrolü sözleşmesi Tütün Kontrolü İçin Çerçeve Anlaşma bunun için hükümetlerin ne yapmaları gerektiği konusunda kesin hükümler içermektedir.

150'den fazla ülkenin hükümetleri tarafından benimsenen Rehber Kurallar, **2012 yılına kadar sigara dumansız ortamlar için etkin yasaların geçirilmesi gerektiğini** ifade etmektedir.

Bu yasaları uygulayan ülkelerde, bölgelerde ve kentlerde sigara dumansız ortam yasaları,

- » Sağlık koşullarını iyileştirmektedir,
- » Kolaylıkla uygulanmaktadır,
- » Halkın genel desteğini almaktadır,
- » İkram sektörünün tütün dumanı kirliliği olmadan büyüyebildiğini göstermektedir.

Hükümetler kendileri için yüksek standartlar belirlediler. Rehber kurallara göre sigara dumansız ortam yasaları **ZORUNLU** olarak şu nitelikleri taşımalıdır:

DOĞRU: Tüm iç mekânları, işyerlerini ve toplu taşıma alanlarını tamamen ve her daim sigara dumansız hale getirmek.

YANLIŞ: özel ayrılmış sigara içme odalarına, yasadan muaf tesislere veya belli kişilerin muaf kılınmasına izin vermek.

Bizi bekleyen zorluklar

Yapılacak daha çok iş var. Çerçeve Sözleşme'ye taraf olan 154 ülkenin tamamının 2012 yılına kadar halklarını ikinci el sigara dumanına karşı koruma taahhütlerini yerine getirmelerini sağlamak gerekiyor. Bu durum, önümüzdeki dört yıl içinde sigarasız ortamlar için etkin yasası bulunan ülkelerin sayısının hızla artması anlamını taşıyor. Bu hedef fazla iddialı gibi görünse de, mevcut değişimin hızı hedefin yakalanabileceğine işaret ediyor.

İşçi sağlığına odaklanma

Bugüne kadar kaydedilen ilerlemeye karşın, dünya genelinde milyarlarca işçinin sağlığı iş yerlerinde ikinci el sigara dumanına maruz kaldıkları için risk altındadır. İkinci el sigara dumanına maruz kalan işçilerin akciğer kanseri, kalp hastalıkları ve solunum rahatsızlıklarından ölme olasılıkları daha yüksektir. Önlemlerin geciktiği her geçen yılda ikinci el sigara dumanından kaynaklanan ölümlerin sayısı artmaktadır.

Herkesin sigara dumansız bir iş yerinde çalışma hakkına sahip olmasını kesin olarak sağlamanın zamanı gelmiştir. Henüz sigara dumansız ortamlar için etkin politikalar benimseyip uygulamamış hükümetlere bunu anlatmak ve benimsetmek gerekiyor. Aynı zamanda, mevcut yasaları bulunan hükümetleri de bunları gözden geçirmeleri konusunda ikna etmek gerekiyor. Hiçbir meslek grubunun yasa kapsamı dışında kalmamasını kesin olarak sağlamanın zamanı gelmiştir.

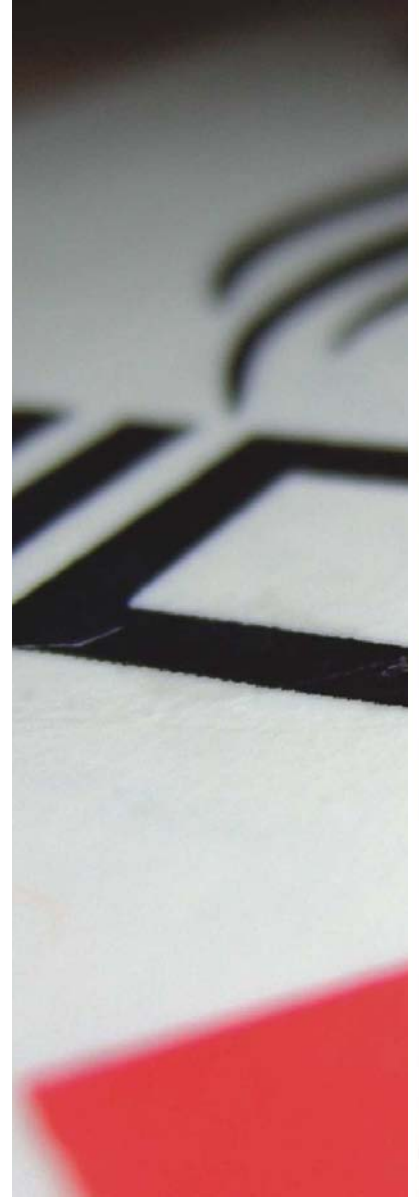
Bir ülkenin sigara dumansız ortam yasasında ikram sektörü muaf tutulduğu takdirde, en yüksek sağlık riski taşıyan işçiler yasa tarafından en düşük düzeyde koruma altına alınmış olur. Hükümetler bu adaletsizliğe son vermelidirler.

Küresel Sesler kampanyası şu ilkeleri benimsemektedir:

- » Kimse işi nedeniyle yaşamını riske etmek zorunda kalmamalıdır.
- » Tüm işçiler koruma altında olmalıdır.
- » Bir garsonun sağlığının değeri bir ofis çalışanının sağlığının değerine eşittir.

Rapor hakkında

Bu rapor hükümetlerin neden insanlara iş yerlerinde ve kamusal mekânlarda sigara dumansız hava koşulları sağlamak için verdikleri vaatleri tutmaları gerektiğine açıklık getirmektedir. Sigara dumansız ortam yasalarının yürürlükte olduğu ülkelerin deneyimlerine ışık tutularak bu yasaların işçilere, işverenlere, ekonomiye ve bir bütün olarak topluma olan faydalı üzerinde durulmaktadır.

Sigarasız Hava:

daha güvenli işçiler, daha güvenli işler

Her yıl 200.000 işçi iş yerinde maruz kaldığı ikinci el sigara dumanı nedeniyle ölmektedir. İkinci el sigara dumanı her 7 iş yeri kaynaklı hastalıktan ölümlerin birine tekabül etmektedir.¹

İkinci el sigara dumanına ikram sektörü çalışanları çok yüksek düzeylerde maruz kalır. Doğal olarak, dumanaltı olmuş barlarda çalışanlar dumana en yüksek düzeyde maruz kalan kişilerdir. Yeni yapılan bir araştırma dumana en yüksek düzeyde maruz kalan işçilerin maruz kalmayan işçilere oranla akciğer kanserine yakalanma olasılıklarının iki kat daha fazla olduğunu göstermektedir.²

İkram sektörünün sigara dumansız ortam yasalarında muaf tutulmaları gerektiğinin savunulduğunu sıkça görüyoruz. Bunun savunulması, en fazla zarar görme riski taşıyanların en düşük koruma altında tutulmalarının savunulması ile aynı anlamı taşımaktadır.

Tütün dumanına karşı güvenli maruz kalma düzeyi diye bir şey yoktur. Bilimciler, işçiler için tek etkin korumanın iş yerlerinin % 100 sigara dumansız hale getirilmesi olduğu konusunda hem fikirdirler.

İkinci el sigara dumanı nedir?³

- » 4000'den fazla kimyasal
- » en az 69 adet kansere yol açan madde
- » zehirli gazlar
- » zerrecikler

Tütün dumanında bulunan bazı maddeler:

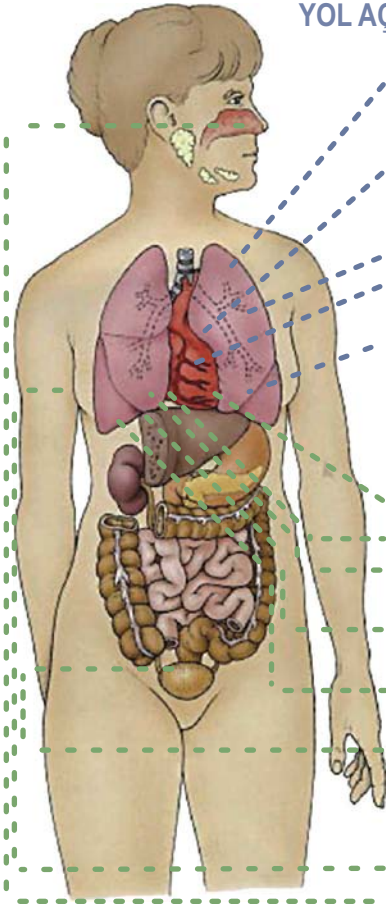
Amonyak (gübreler), formaldehidrat (tahnit sıvısı), karbon monoksit, nikotin, toluen (boya incelticiler), nitrojen dioksit, hidrojen siyanit (fare zehri), akrolein (kimyasal silah), aseton (çözücü), cıva, benzo[a]piren (kömür katranı), N-nitrosominler, 2-naftilamin (endüstriyel boya), 4-aminobifenil (endüstriyel boya), benzin (böcek ilaçları, boyalar), arsenik (böcek ilaçları, zehirler), berilyum, nikel bileşenleri, krom, kadmiyum (piller), etilen oksit (sterilizasyon maddesi), vinil klorit, polonyum 210.

İkinci El Sigara Dumanının Sağlık Üzerindeki Etkileri

İKİNCİ EL SİGARA DUMANININ YOL AÇTIĞI SAĞLIK SORUNLARI:

- » % 20-30 oranında artan akciğer kanseri riski
- » % 25-30 oranında artan kalp krizi riski
- » Astım atakları
- » Kalp hastalıkları semptomlarının baş göstermesi
- » Akciğer hastalıkları semptomlarının kötüleşmesi

NEDEN OLABİLECEĞİ SAĞLIK SORUNLARI:

- » inme
- » astım oluşması
- » kronik tıkanık solunum yolları hastalığı
- » akciğer fonksiyonlarının azalması
- » kısa ve uzun vadeli akciğer semptomları
- » gebelik sırasında sorunlar: cenin gelişimin düşük olması / erken doğum
- » meme kanseri
- » burun sinüs kanseri

Kaynak: ABD Ulusal Düzeyde Kamu Sağlığı Baş Hekimi (2006)⁴

İkinci el sigara dumanının sağlığa zararlı olduğuna hükmeden bilimsel incelemeler

- » 1986 ABD Ulusal Düzeyde Halk Sağlığı Baş Hekimi Çevresel Tütün Dumanı: Maruz Kalmanın Ölçümü ve Buna Bağlı Sağlık Etkileri
- » 1986 Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu (IARC) Kimyevi Maddelerin İnsanlar Üzerinde Kansinojen Risklerinin Değerlendirilmesine ilişkin Monografiler: Tütün İçimi (IARC Monograph 38)
- » 1992 ABD Çevresel Koruma Ajansı (APA) Pasif Sigara İçiminin Solunum Sağlığı Üzerindeki Etkileri: Akciğer Kanser ve Diğer Hastalıklar
- » 1998 Birleşik Krallık Tütün ve Sağlık Bilimsel Komitesi Tütün ve Sağlık Bilimsek Komitesi Raporu
- » 1999 Dünya Sağlık Örgütü Çevresel Tütün Dumanı ve Çocuk Sağlığı Üzerine Uluslararası Danışma. Danışma Raporu
- » 2003 İrlanda Sağlık ve Güvenlik Kurumu ve Tütün Kontrolü Bürosu Çevresel tütün dumanının işyerlerinde sağlı etkileri üzerine rapor
- » 2004 Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu (IARC) Tütün dumanı ve istemsiz sigara içimi (IARC Monograph 83)
- » 2006 ABD Ulusal Düzeyde Halk Sağlığı Baş Hekimi'nin raporu Tütün Dumanına İstemsiz Maruz Kalmanın Sağlık Üzerindeki Sonuçları

Tütün şirketlerinin kendi ağzından:

"Sektörümüzün işleri açısından (bu yasaların) ilk ağızdaki etkileri gayet açıktır: Tüketicilerimiz ürünlerimizin keyfini çıkartmak için daha az fırsata sahip olurlarsa, ürünleri daha seyrek kullanacaklar, bu da bizim kârlılığımız üzerinde olumsuz bir etki yaratacaktır."²¹

Uluslararası tütün şirketlerine ait dokümanlar tütün şirketlerinin dünyanın çeşitli ülkelerinde sigara dumansız ortam yasalarını önlemek için milyonlarca dolar harcadıklarını göstermektedir.²²

23.24.25.26.27

Tütün şirketlerinin taktikleri

İnkâr: Tütün şirketlerinde görevli bilimciler 1970'li yıllarda ikinci el sigara dumanının tehlikeli olduğunu keşfetmişlerdi. Ancak, tütün şirketleri bu araştırmaları örtbas ettiler ve ikinci el sigara dumanının bir sağlık riski oluşturduğunu kamuoyu önünde inkâr ettiler.

Aldatmaca: Tütün şirketleri ikinci el sigara dumanının sağlığa zarar verdiğini ortaya koyan bağımsız araştırmaların üzerine gölge düşürmek üzere bilimsel danışmanlar tuttular. 1990'lı yıllarda, tütün sektörünün danışmanları gizlice Dünya Sağlık Örgütü'nün Uluslararası Kanseri Araştırmaları Kurumu'na sızarak, ikinci el sigara dumanı ile sağlık arasındaki ilişkilerle dair bulguları etkilemeye çalıştılar.

Şaşırtmaca: Tütün şirketleri gönüllü bazda uygulanan düzenlemeler, havalandırma sistemleri ve sigara içilmeyen alanlar gibi etkisiz alternatifler önererek, dikkatleri sigarasız ortam yasalarından uzaklaştırmaya çalışmaktadırlar.

Meşum tahminlerde bulunma: Ne zaman ve nerede olursa olsun sigarasız ortam yasaları gündeme geldiğinde, tütün şirketleri ve onların taraftarları bu yasaların çocuklardan işletmelere, işçilerden siyasetçilere kadar herkes için feci etkileri olacağı tahmininde bulunurlar. Bu tahminler hiçbir objektif kanıta dayanmamaktadır.

Kuklalar: Öyle anlaşılmaktadır ki, tütün şirketleri kendi savaşlarını savaşmaları için münferit grupları veya bireyleri sıklıkla kullanmaktadır. Tütün şirketlerinin yaptığı fonlamalar genellikle gizlidir.

Sigarasız ortam yasası daha güvenli, daha sağlıklı işçiler anlamına gelir

Sigarasız ortam yasası daha güvenli, daha sağlıklı işçiler anlamına gelir.

Sigarasız ortamlar için önerilen politikaların uygulanmasıyla hava kalitesi derhal iyileşir.

İkinci el sigara dumanından solunan zerrecikler kalbe ve akciğerlere zarar verir. Avrupa'da⁵⁶ ve ABD'de⁷ yapılan araştırmalar sigara dumansız ortam yasalarının yürürlüğe girmesiyle barlarda bulunan zerrecik düzeylerinin % 80 oranında azaldığını göstermektedir.

Sigarasız ortam yasaları, sigara dumanına yüksek oranda maruz kalan işçilerin sağlıklarının kısa sürede düzelmesine yol açmaktadır. Araştırmalar, sigarasız ortam yasalarının yürürlüğe girmesiyle, ikinci el sigara dumanına maruz kalmanın büyük oranda azaldığını göstermektedir.⁸⁹

İrlanda'da,¹⁰ Kaliforniya'da¹¹ ve İskoçya'da¹² yapılan araştırmalar, sigara dumansız ortam yasalarının yürürlüğe girmesinden sonra bar çalışanlarında öksürük, hırıltı, balgam ve kesik nefes gibi solunum semptomlarının daha az oranlarda görüldüğüne işaret etmektedir.

Diğer sağlık kazanımları

ABD'de^{13 14}, İskoçya'da¹⁵ ve İtalya'da¹⁶ yapılan araştırmalar, sigara dumansız ortam yasalarının, bu yasaların yürürlüğe girdiği daha ilk aylarda bile kalp krizi vakalarında önemli azalmalara neden olduğunu göstermektedir.

Sigarasız ortam yasaları sigarayı bırakmak isteyen işçilere destek olmaktadır. Sigarasız işyerlerinde:

» **sigara içenlerin sayısı % 4 oranında düşmekte.**

» **genel tütün tüketimi % 29 oranında azalmakta.**

» **sigaraya devam edenler günde 3 sigara daha az içmektedirler.**¹⁷

Sigarasız ortamlar için politikalar, gençlerin tütün bağımlılığını edinmelerini de önleyebilmektedir.^{18 19}

Sigarasız ortam yasaları çalışma güvenliğini sağlar

Sigara dumansız ortam yasaları yürürlüğe girdiğinde tütün şirketlerinin kaybedecekleri çok şey bulunmaktadır. Onlar için, sigara dumansız ortam yasaları insanların daha az sigara içmeleri veya bırakmaları²⁰ ve kârın düşmesi anlamına gelmektedir.

Sigara dumansız hava yasalarının ekonomik etkileri konusunda korku tellallığı yapmak ve yanlış bilgi yaymak tütün şirketlerinin bilindik taktiklerindendir. Ancak, sigara dumansız ortam yasalarının uygulandığı ülkelerdeki deneyim, işyerlerinin ve işçilerin bu yasalardan çekinmeleri için hiçbir neden olmadığını tekrar ve tekrar göstermektedir.

İkinci el sigara dumanını solumanın fiyatı nasıl ödeniyor

Sadece ABD'de insanların ikinci el sigara dumanına maruz kalmalarının maliyeti yıllık bazda 10 milyar USD'dir. Bunun 5 milyar dolarını doğrudan tıbbi harcamalar, geri kalan 5 milyar dolarını da dolaylı maliyetler oluşturmaktadır.⁴²

Ayrıca, sigara içilmesine izin verildiği takdirde, işletmeler verimlilik kayıplarını kapatmak ve daha yüksek sigorta primi, hasar, temizlik ve tefriş giderleri ödemek zorunda kalmaktadırlar.

En son olarak da, havalandırma ve filtreleme sistemleri takan veya özel ayrılmış sigara içme odaları yaratan işletmeler, bunlar için hem teçhizat hem de bakım-onarım harcamaları yapmak zorunda kalmakta, ancak yine de insanları ikinci el sigara dumanından koruyamamaktadırlar.

1. Korku Masalı

Sigara dumansız ortam yasaları ikram ve turizm sektörlerini iş kaybına uğratacak ve istihdamı azaltacaktır.

İşin Aslı Sağlam bağımsız araştırmalar, sigara dumansız ortam yasalarının ikram veya turizm sektörleri üzerinde olumsuz ekonomik etkilerinin bulunmadığını defaten göstermiştir.^{29 30 31}

Kitlesel istihdam azalışı gibi meşum kehanetler sıklıkla yapılır, ancak hiçbir zaman gerçekleşmez. Massachusetts Eyaleti,³² Tazmania³³ ve Norveç³⁴ gibi sigara dumansız hale gelen yönetim birimleri sigara dumansız ortamlar için yasal düzenlemelerini hayata geçirmiş ve hiçbir kayda değer istihdam kaybı yaşamamışlardır.

Başka yönetim birimlerinde,³⁵ ki bunlara New York³⁶ da dahildir, sigara dumansız ortam yasalarının uygulanmasıyla ikram sektörünün kârları artış göstermiştir.

İşletmelerin başarısızlığa sürüklenmesi bir yana, sigara dumansız ortam yasaları restoranların³⁷ satış değerini yükseltmekte, barların³⁸ satış değerleri üzerinde ise olumsuz herhangi bir etkisi olmamaktadır.

Sigara dumansız ortam yasaları altında işletmelerin tasarruf yapmalarına neden olmaktadır. Bu yasalar, sigara molası verilmesi, personelin hastalanarak işe gelememesi, yangın tehlikesi, temizlik ve yeniden tefriş masraflarından kaynaklanan verim düşüşlerini azaltmaktadırlar.³⁹ Tayvan'da sigara dumansız hava, işletmelere her yıl bir milyar USD kazandırmaktadır.⁴⁰

Çeşitli yönetim birimlerde yürütülen bağımsız çalışmalar sigara dumansız ortam yasalarının ekonomik kazanımlarının olası uygulama ve denetim maliyetlerinden çok daha yüksek olduğunu göstermektedir.⁴¹

Sigara dumansız ortam yasasının yürürlüğe girmesinden sonra para kaybetmesi kesin olan bir iş kolu varsa o da tütün sektörüdür.

2. Korku Masalı

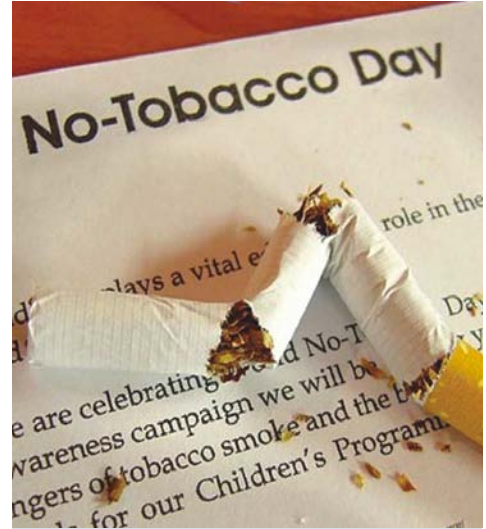
Sigara dumansız ortam yasalarını halk benimsemez; uygulanmaları da imkânsızdır.

İşin Aslı Doğru olan bunun tam da tersidir. Sigara dumansız ortam yasaları halk tarafından son derece iyi karşılanır, uygulama sırasında ve sonrasında ise daha da fazla benimsenir. Her ülkede, nüfusun çok büyük bir çoğunluğu işçilerin ikinci el sigara dumanına karşı korunmaları gerektiğine inanmaktadırlar.

Sigara dumansız ortam yasalarına en fazla destek verenler, ikinci el sigara dumanının sağlığa zararlı olduğunu en iyi bilenlerdir. İrlanda⁴⁶, Uruguay⁴⁷ ve Yeni Zelanda⁴⁸ da dahil, birçok ülkede sigara dumansız ortam yasaları hem sigara içenlerin hem de içmeyenlerin çoğunluğu tarafından desteklenmektedir.

Sigara dumansız ortam yasaları gündeme geldiğinde kitlesel sivil itiyatsızlık olacağı yönünde sık sık öngörüle bulunmaktadır, ancak deneyim göstermektedir ki, büyük ölçekli protestolar hiçbir zaman olmamaktadır.

Sigara dumansız ortam yasaları iyi planlanıp uygulandıklarında, bunlara sigara içenler de içmeyenler de uyum göstermektedir. Tipik olarak, uyum oranları % 90'ın üzerindedir.

Kamuoyu fikrinde değişim

Yönetim Birimleri	Yasa öncesi destek yüzdesi	Yasa sonrası destek yüzdesi
İrlanda ⁴³	% 59 (2003)	% 93 (2005)
İtalya ⁴⁴	% 83 (2001)	% 94 (2006)
Yeni Zelanda ⁴⁵	% 61 (2004)	% 82 (2006)

Sigara dumansız yasalara uyum

Yönetim birimi	Uyum oranı
İrlanda	% 94 ⁴⁹
Ottawa	% 95 ⁵⁰
New York Kenti	% 97 ⁵¹
Yeni Zelanda	% 97 ⁵²
Massachusetts Eyaleti	% 96 ⁵³
Norveç	% 97 ⁵⁴
İtalya	% 98.5 ⁵⁵
İskoçya	% 96 ⁵⁶
Galler	% 98 ⁵⁷
İngiltere	% 98 ⁵⁸

3. Korku Masalı

Eğer bu yasa uygulanırsa, yasaı uygulamak durumunda olan çalışanlar risk altına girer.

İşin Aslı Gazetelerde, çalışanların kişilerden sigara yasasına uymalarını talep etmeleri halinde bunun karşılığında şiddet göreceklarını iddia eden yazıların çıktığını görürüz. Sigara dumansız ortam yasalarının çalışanlara karşı yapılan saldırıların oranını artırdığına dair hiçbir kanıt bulunmamaktadır. Tam tersine, sigara dumansız ortam yasalarının yürürlüğe girmesiyle işçilerin sağlıklarının iyileştiğine dair bol miktarda kanıt bulunmaktadır.

4. Korku Masalı

Bu yasa sigara içen işçilerin hayatlarını perişan eder.

İşin Aslı Tütün şirketleri sıklıkla sigara dumansız ortam yasalarının ikram sektöründe çalışan işçiler için, özellikle de sigara içen işçiler için, bir dezavantaj oluşturacağını iddia ederler. Ayrıca, sigara içmeyen işçilerin başkalarının içtikleri sigaranın dumanına maruz kalmayı umursamadıkları da söylenir.

İskoçya⁵⁹, İrlanda⁶⁰ ve Norveç'ten⁶¹ edinilen bulgular göstermektedir ki, yeni yasalara karşı olmak bir yana, ikram sektöründe çalışan işçiler genellikle yürürlüğe girmeden önce sigara dumansız ortam yasalarına destek vermekte, zaman içinde ise yasaya olan destekleri daha da artmaktadırlar. Doğal olarak, ikram sektöründe çalışan işçilerin büyük çoğunluğu sigara dumansız ortam yasalarının sağlıkları için iyi bir şey olduğu görüşüne sahiptirler.

Tütün şirketlerinin kendi ağzından:

“Sigarayı yasaklayıcı faaliyetleri geri püskürtmek için [tütün] sektörünün kullandığı ekonomik gerekçelerin... kamuoyu önünde inanılabilirliği aslında hiç yok. Meşum tahminlerimizin geçmişte pek de gerçekleşmediğini dikkate alırsak, buna şaşırmamak gerek.”

David Laufer, Philip Morris Halkla İlişkiler Danışmanı, 1994⁶²

5. Korku Masalı

Sigara dumanlı ortam yasaları insanları evde kalıp sigara içmeye zorlayacak. Çocuklar önceye oranla daha fazla sigara dumanına maruz kalacaklar.

İşin Aslı Bunun böyle olduğunu gösteren hiçbir sağlam veri bulunmamaktadır. Araştırma bulguları sigara dumanlı ortam yasalarının çocukların ikinci el sigara dumanına maruz kalmalarını azalttığını göstermektedir.

Sigara dumanlı ortam yasaları yetişkinleri sigarayı bırakmaya teşvik eder. Ne kadar az yetişkin sigara içerse, çocukların ikinci el sigara dumanına maruz kalmaları da o kadar azalmış olur.⁶³ Sigara dumanlı ortam yasaları ayrıca insanların gönüllü olarak evlerini sigara dumanlı hale getirmelerine de önayak olmaktadır.^{64 65}

Sigara dumanlı ortam yasası yürürlüğe girdikten sonra İskoç çocuklarının ikinci el sigara dumanına maruz kalmalarının % 39 oranında azaldığı kaydedilmiştir.⁶⁶

Avustralya'da işyerlerinde sigara dumanlı düzenlemelerin getirilmesini evlerde uygulanan sigara kısıtlamalarının ikiye katlanması takip etmiştir.⁶⁷ Benzer etkiler ABD'de de görülmüştür.⁶⁸

Yeni Zelanda'da sigara dumanlı yaşam yasası yürürlüğe girdikten üç yıl sonra evlerde ölçülen ikinci el sigara dumanına maruz kalma neredeyse yarıya inmiştir.⁶⁹

6. Korku Masalı

Sigara dumanlı ortam yasaları sokaklarda çok büyük çöp ve gürültü sorunu yaratar.

İşin Aslı Çöp ve gürültü, ikinci el sigara dumanının neden olduğu sağlık riskleri ile karşılaştırıldığında ufak sorunlar olarak kalmaktadır. Çöp ve gürültünün olası artışı ile yerel düzeyde yönetmelikler ve lisans düzenlemeleri aracılığıyla baş edilebilir.

Sigara Dumansız Ortamları Her Yerde Hayata Geçirmek

Sigara dumansız ortam yasaları - uluslararası eylem planı

Dünyanın ilk kamu sağlığı anlaşması Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi (TKÇS) artık dünya nüfusunun % 80'inden fazlasını temsil eden 150 ülkenin ulusal yasası haline gelmiştir.

TKÇS'ya göre, hükümetler şu taahhütlerde bulunmaktadır:

- » tütün dumanına maruz kalmanın ölüm, hastalık ve sakatlığa neden olduğunun kabul edilmesi
- » Yurttaşların bu tehlikeler hakkında bilgilendirilmesi.
- » Yurttaşların kapalı kamusal mekânlarda, işyerlerinde ve toplu taşıma alanlarında tütün dumanına karşı korunması.

Birçok hükümet, ikinci el sigara dumanı konusunda TKÇS taahhütlerini henüz tam olarak yerine getirmemiştir.

2007 yılında hükümetler, sağlam bilimsel bulgulara ve daha önce sigara dumansız ortamlar için etkin yasaları hayata geçirmiş ülkelerin deneyimlerine dayalı olarak bir dizi **rehber kural** geliştirmiş ve benimsemiştir.

Bu rehber kurallar insanları ikinci el sigara dumanından koruma yükümlülüklerini yerine getirmek için tüm hükümetlerin yapmaları gerekenleri açıklamaktadır.

Bu rehber kurallara tam olarak uymayan politikalar ikinci el sigara dumanına karşı etkin bir koruma sağlamadıkları gibi, TKÇS'nin getirdiği standartları da karşılamamaktadırlar.

Bu kurallar oybirliği ile kabul edildiğinde hükümetler sigara dumansız hava için sağlam ve kapsamlı yasal düzenlemeler için geçerli olan ilkeleri benimsediklerini ve desteklediklerini ifade ettiler. Şimdi ise sözleri eyleme dönüştürme zamanıdır.

Sigara dumansız hava açığı nasıl kapanacak?

>%80

Dünya nüfusunda sigara dumansız hava yasaları için taahhütte bulunan ülkeler.

<%5

Dünya nüfusunda sigara dumansız hava yasalarının koruması altında bulunan ülkeler.

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü¹

TKÇS çerçevesinde hükümetlerin yükümlülükleri nelerdir?

“8’inci Madde, tüm kapalı kamusal mekânlarda, tüm kapalı işyerlerinde, tüm toplu taşıma alanlarında ve başka diğer olası ... kamusal mekânlarda ikinci el sigara dumanına maruz kalmanın önünü kesmek yoluyla herkesi kapsayan koruma yükümlülüğü getirmektedir. Sağlık ve hukuk gerekçelerine dayandırılan hiçbir muafiyetin haklılığı yoktur...”

“Ayrıca, eğer bir taraf herkesi kapsayan koruma sağlamayı ivedilikle gerçekleştirmezse, 8’inci Madde bunun devamında bir yükümlülük getirerek, her türlü istisnanın bertaraf edilmesi ve korumanın herkesi kapsayacak niteliğe kavuşturulması için hızla hareket edilmesini gerekli kılmaktadır.”

“Taraflardan her biri, Dünya Sağlık Örgütü’nün Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi’nin o taraf için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl içinde yasal korumanın herkesi kapsamasının sağlanması için çaba göstermekle yükümlüdür.”

TKÇS, 8’inci Madde için Rehber Kurallar²

Sigara dumanı ortamlar için etkin politikaların 7 temel ilkesi

Sigara dumanı ortam politikalarının TKÇS rehber kurallarına uymaları için izlenmesi gereken temel ilkeler şunlardır:

1. Tütün dumanının tamamen yok edilmesi

İkinci el sigara dumanına maruz kalmanın güvenli bir düzeyi yoktur. Sigara içilmeyen alanlar, havalandırma ve filtreleme sistemleri ile özel ayrılmış sigara odaları insanları ikinci el sigara dumanının sağlık üzerindeki olumsuz etkilerinden koruyamaz.³

Hükümetler tüm kapalı kamusal mekânlar ve işyerlerinde her daim % 100 sigara dumanı ortam uygulanmasını sağlamakla yükümlüdürler.

Sigara dumanı hava demek, tütün dumanının görülmüyor, koklanmıyor, hissedilemiyor ve ölçülemiyor olması demektir. Yasada kapalı kamusal mekânlar kapsayıcı şekilde tanımlanmalı, yasal boşluklar bırakılmamalıdır.

Sigara içilmeyen alanlar, havalandırma, hava filtreleme veya özel ayrılmış sigara içme odalarına izin veren politikalar etkin koruma sağlamazlar. Sadece bazı zamanlarda uygulaması yapılan politikalar da yine bazı insanların sigara dumanına maruz bırakılmalarına neden olur. Bu tür politikalar TKÇS’ne uygun değildirler.

2. İstisnasız herkesin korunması

Herkesin ikinci el sigara dumanından korunmaya hakkı vardır. İkram sektöründe çalışanlar gibi bazı grupları muaf kılan politikalar herkesin korunmasına ilişkin yükümlülüğü yerine getirmiş sayılmazlar. Ayrıca, sadece çocuklar ve gebe kadınlar gibi belli grupları korumaya çalışan politikalar da rehber kurallarda belirlenen standartlara uygun değildirler.

Hükümetler ikinci el sigara dumanına maruz kalmaya karşı herkesi koruyan politikaları uygulamakla yükümlüdürler.

3. Gönüllü önlemler değil, yasa

Özdenetim ve gönüllü uygulamalar ikinci el sigara dumanına karşı etkin koruma sağlama konusunda sürekli olarak başarısız olmuşlardır. Sigara içilen alan uygulamasını teşvik eden “seçim özgürlüğüne saygı” gibi gönüllülüğe dayalı uygulamalar sıklıkla tütün sektörü tarafından parasal destek görmektedir.

Birleşik Krallık'ta gönüllülüğe dayalı düzenlemenin beş yıl süreyle uygulanmasının sonunda, barların % 1'inden daha azı sigara dumansız hale gelmiş; restoranların ise çoğunluğu sigara içilmesine izin vermeye devam etmiştir.¹⁸

Hükümetler yasa tarafından korunan sigara dumansız kamusal mekânlar ve işyerleri oluşturmakla yükümlüdürler. Yasalar, temel kavramların doğru tanımlanmasına özen gösterilerek kaleme alınmalıdır.

4. Yasanın uygulanması ve denetiminin sağlanma kaynakları

Yasalar uygulanmadıkça ve anlamlı bir biçimde bu uygulamanın denetimi yapılmadıkça hiçbir koruma sağlayamazlar.

Hükümetler yasanın uygulanması ve denetiminin yapılması için gerekli kaynakları devreye sokmayı taahhüt etmelidirler.

5. Sivil toplumun bir ortak olarak sürece dahil edilmesi

Sigara dumansız ortamlar için etkin yasaları bulunan ülkelerde sivil toplum kuruluşları hükümetlerin yanı sıra çalışarak, etkin yasal düzenlemeler için destek toplanması, bunların uygulanması ve sigara dumansız ortam politikalarına uyumun asgari düzeye çıkartılması için çaba göstermiştir.

Hükümetler sigara dumansız ortam yasalarını geliştirirken, uygularken ve denetimlerini yaparken sivil toplumu aktif bir ortak olarak sürece dahil etmelidirler.

Sigara içilmeyen alanlar, havalandırma ve özel ayrılan sigara içme odaları: gerçekler

İşçiler sigara içilen ve içilmeyen alanlarda^{4, 5}, bunlar ayrı odalarda olsa dahi, aynı miktarda sigara dumanına maruz kalabilirler.⁶

Filtre edilmiş sigara dumanı filtre edilmemiş sigara dumanı kadar kanserojendir.⁷

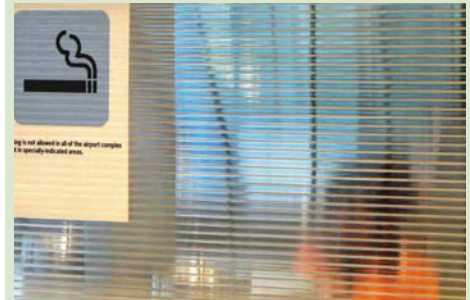
Havalandırma teknolojisi havadaki ikinci el sigara dumanından kaynaklanan tüm zehirli gazları ve zerrecikleri ortadan kaldırmaz.^{8, 9}

Özel ayrılmış sigara içme odalarında ikinci el sigara dumanı¹⁰ yüksek yoğunlukta bulunur, bu durum da bu odalara temizlik, güvenlik ve müşteri ilişkileri gereği girmek zorunda olan personelin sağlık risklerini artırmaktadır.¹¹

Sigara dumanı özel ayrılmış sigara içme odalarından tesisin diğer bölümlerine sızar.

Havalandırma ve hava filtreleme gibi teknolojik çareler ile özel ayrılmış sigara içme odaları işletmeler için kötüdür, sağlık için kötüdür. Bunlar eşitsiz ticari oyun sahaları yarattıkları gibi, insanları ikinci el sigara dumanının zararlarından koruyamazlar.

Havalandırma, hava filtreleme ve özel ayrılmış sigara içme odalarının kurulması, işletilmesi ve bakımı çok pahalıdır. Genellikle de bunlar doğru şekilde teçhiz edilmezler.¹² Özel ayrılmış sigara içme odalarına izin veren düzenlemeler, bunlar haksız rekabete yol açtıkları için, artık terk edilmektedir.¹³

6. Yasaların izlenmesi ve değerlendirilmesi

Başarılı sigara dumansız ortam yasaları bulunan ülkeler bunların işleyip işlemediklerinden emin olabilmek için etkilerini ölçümlemektedirler. Buradan elde edilen bilgiler yasaların iyileştirilmesinde kullanılmaktadır. Sigara dumansız ortam deneyimlerinin paylaşılması başka yönetim birimlerinin de etkin yasal düzenlemeler yapmalarına yardımcı olmaktadır.

7. Daha fazla koruma gerekli olduğu taktirde yasanın genişleme imkânının bulunması

Sigara dumansız ortam yasaları mevcut bilimsel bulgulara dayanmalı ve ikinci el sigara dumanına karşı mümkün olan en iyi korumayı sağlamalıdır.

Mevcut yasalar ikinci el sigara dumanına karşı kapsamlı bir koruma sağlayamadıkları taktirde, hükümetler yasalarını güçlendirmeye hazır olmalıdırlar.

Sigara dumansız hava yasaları ve insan hakları

Bazı insanlar sigara dumansız ortam yasalarının insan hakları ihlali oluşturduğunu öne sürmektedirler.

Sigara dumansız ortam yasaları insanların nerede sigara içeceklerine dairdir, onların sigara içip içmemelerine dair değildir. Buradaki amaç, ikinci el sigara dumanının başkaları üzerindeki ciddi sağlık risklerini ortadan kaldırmaktır.

İnsanları ikinci el sigara dumanına maruz kalmaya karşı koruyamamak temel hak ve özgürlüklerin ihlali sonucunu doğurur. Bunlara,

- » Yaşama hakkı
- » Ulaşılabilecek en yüksek sağlık standardı hakkı
- » Sağlıklı çevre hakkı

dahildir. Bu hakları koruyan uluslararası sözleşmeler arasında, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Dünya Sağlık Örgütü Tüzüğü, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Tüm Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Akdi bulunmaktadır.

İkinci el sigara dumanından korunma hakkında uzman bulguları

“İkinci el sigara dumanının tehlikeli etkilerine karşı bir toplumun sağlığını etkin biçimde korumanın bilime dayalı yegâne önlemi kapalı mekânlarda sigara içimine son vermektir. ... Ne havalandırma, ne de filtreleme, ister tek başına ister bir arada olsun, kapalı mekânlardaki tütün dumanına maruz kalma seviyelerini kabul edilebilir bir düzeye çekememektedir. Bu koku açısından olduğu kadar, sağlık etkileri açısından daha da geçerlidir.” Dünya Sağlık Teşkilatı, 2007¹⁴

“Bilimsel bulgular ikinci el sigara dumanına karşı risk almadan maruz kalmanın söz konusu olmadığını göstermektedir. ... Kapalı mekânlarda sigara içilmesine son verilmesi ile sigara içmeyenler ikinci el sigara dumanına maruz kalmaya karşı tam olarak korunmuş olurlar. Sigara içenlerin içmeyenlerden ayrılması, havanın temizlenmesi ve binaların havalandırılması gibi önlemler sigara içmeyenlerin ikinci el sigara dumanına maruz kalmalarını önleyemez.” ABD Ulusal Düzeyde Halk Sağlığı Baş Hekimi, 2006¹⁵

“... kapalı mekânlardaki hava kirliliğini [çevresel tütün dumanı] binalarda ve evlerde yüksek oranlı havalandırma yoluyla azaltma girişimleri kapalı mekânların hava kalitesinde ölçülebilir bir iyileştirme sağlamayacaktır.” AB Sağlık ve Tüketicinin Korunması Enstitüsü, 2005¹⁶

“...kapalı alanlarda sigara dumanına maruz kalmayla ilişkilendirilen sağlık risklerinin ortadan kaldırılmasının yegâne etkin yolu sigara içme faaliyetinin yasaklanmasıdır.” ASHRAE, 2005¹⁷

SİĞARA DUMANSIZ DÜNYA HARİTASI REHBERİ

1. İyi yasalar

1.a Ulusal düzeyde muafiyetsiz veya muafiyetleri konut ve konut benzeri tesislerle sınırlı sigara dumansız ortam yasaları bulunan ülkeler. Bu kategorideki ülkeler Özel Ayrılmış Sigara İçme Odaları'na izin vermemektedir. Bu gruptaki ülkeler **Bermuda, İrlanda, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve Uruguay**'dır.

1.b Özel ayrılmış sigara içme odalarına izin verilen ülkeler ile puro salonları gibi çok az sayıda tesis için geçerli olan ikram sektörü muafiyetleri bulunan ülkeler. Bu sınırlı muafiyetler olmasa, söz konusu yasalar kapsamlı olarak nitelendirilebilir. Bu gruptaki ülkeler **Estonya, Fransa, İzlanda, İtalya, Litvanya, Malta, Norveç, Singapur, Slovenya, Güney Afrika, İsveç ve Tayland**'dir.

2. Sınırlı yasalar

2.a Belli büyüklüğün üstündeki bar ve restoranlar gibi ikram sektöründe yer alan kuruluşlar için geniş muafiyetler sağlayan ülkeler. Bu grupta yer alan ülkeler **Belçika, İran, Luxemburg, Portekiz ve İspanya**'dır.

2.b Potansiyel olarak etkin yasaları bulunan, ancak yasaların etkili biçimde uygulanmadığı ve denetimlerinin yapılmadığı ülkeler. Zayıf uygulama Dünya Sağlık Örgütü (2008) Mpower raporundaki Yaygınlık ve Politika Veri Tabloları'na göre 10 üzerinden 7 puan alınması durumudur. (internet üzerinde <http://www.who.int/tobacco/mpower/en/>) Bu gruptaki ülkeler **Bulgaristan, Nijer, Pakistan, Uganda ve Yemen**'dir.

3. Yerel düzeydeki girişimler

3. Kapsamlı veya geniş kapsamlı yasaların ancak ulusaltı ölçeklerde mevcut olduğu ülkeler. Genellikle ülkenin kendisinin ulusal düzeyde ya zayıf ya da hiç yasal düzenlemesi bulunmamaktadır. Bu gruptaki ülkeler **Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Kanada, Almanya, Hindistan, Endonezya, Kenya, Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti, Paraguay, Filipinler, İsveçre, ABD ve Venezuela**'dir.

4. Yakında sigara dumansız olacaklar

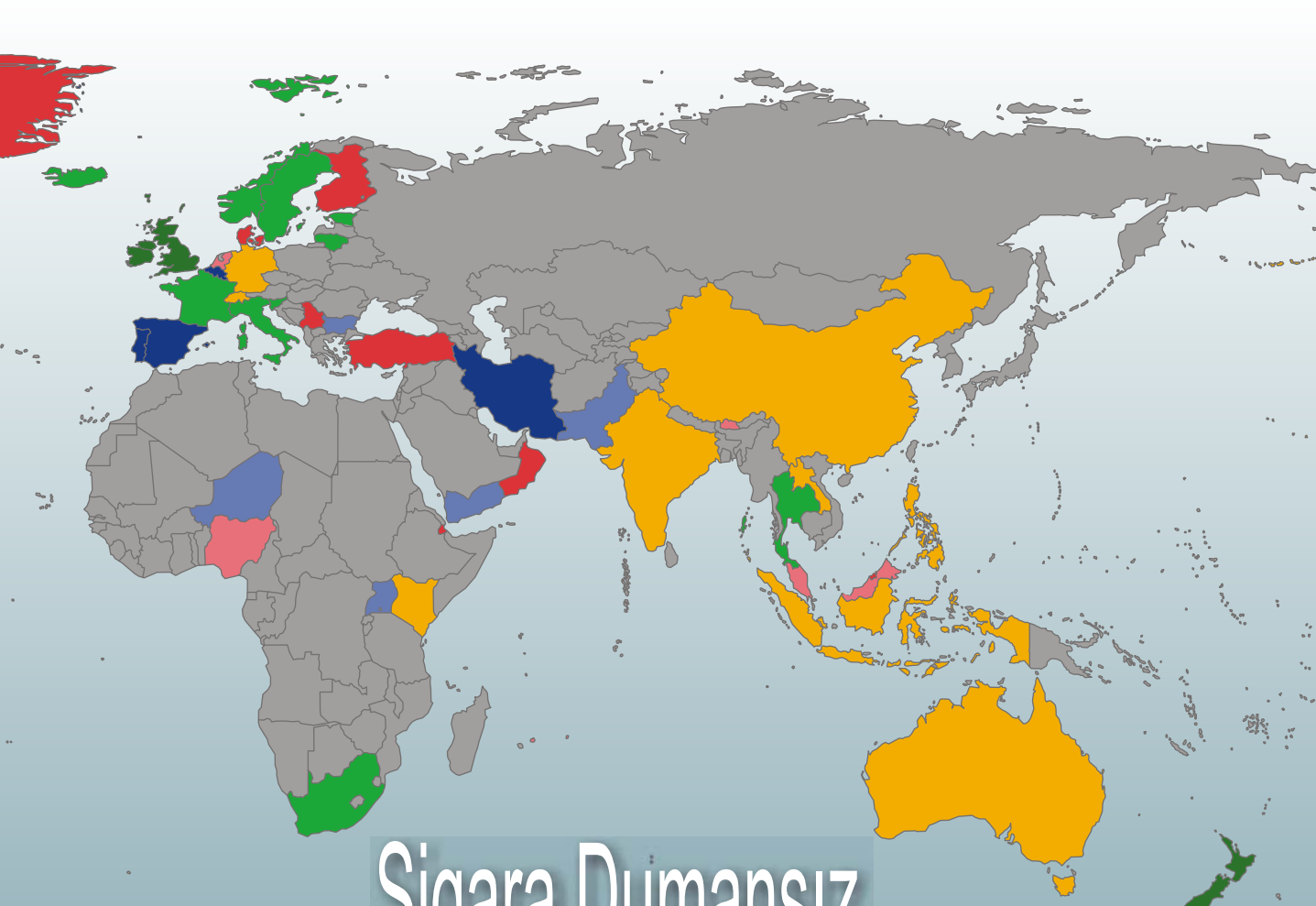

4.a Sigara dumansız ortam yasalarını parlamentolarından geçiren, ancak henüz uygulamaya başlamayan veya kademeli başlayan ülkeler. Bu gruptaki ülkeler **Bruney, Danimarka, Cibuti, Finlandiya, Meksika, Oman, Panama, Sırbistan ve Türkiye (19 Temmuz 2009)** 'dır.

4. b Sigara dumansız yaşam yasalarını kabul etme yolunda önemli mesafeler kat eden ülkeler. Bu gruptaki ülkeler **Butan, Guatamala, Malezya, Mauritius, Hollanda ve Nijerya**'dır.

Sigara Dumansız Dünya Haritası

FRAMEWORK CONVENTION
ALLIANCE
BUILDING SUPPORT FOR TOBACCO CONTROL